

Sprogholdninger i center og periferi

Malene Monka, Marie Maegaard & Nicolai Pharao

Københavns Universitet

Abstract

Artiklen præsenterer resultaterne af en undersøgelse af underbevidste sprogholdninger til lokale, regionale og københavnske stemmepøver i en mindre by og et lokalt center i Sønderjylland og Nordjylland. Resultaterne er vidt forskellige. I Nordjylland er der ikke store forskelle mellem vurderingerne i center og periferi, her er sprogbrugen ikke vigtig for vurderingerne, til gengæld vurderes drengestemmer konsekvent mere positivt end pigestemmer. I Sønderjylland vurderes de lokale, dialekttalende stemmer positivt i den mindre by, imens de københavnske stemmer opvurderes i det lokale center. Resultaterne tolkes inden for rammerne af *sociolinguistic change* (Coupland 2009) og ses som en afspejling af forskelligartede samfundsudviklinger, der har medført forskellige grundlag for sproglig opmærksomhed og for brugen af lokal sprogbrug. Resultaterne gør det muligt at fremsætte hypoteser om, at regionale nordjyske træk formentlig vil blive brugt også i fremtiden, hvorimod sønderjysk dialekt brugt som umarkeret hverdagsprog formentlig ikke har nogen fremtid.

Nøgleord: sprogholdninger, center, periferi, dialekt, standardisering

1. Indledning

I denne artikel undersøger vi sprogholdninger blandt unge i center og periferi i Nordjylland og Sønderjylland. Vi sammenligner resultater fra to nye undersøgelser af sprogholdninger i de lokale centre Aalborg og Aabenraa med to nyere studier fra to mindre byer i samme område (Maegaard & Quist 2018). På den måde kan vi for første gang undersøge forskelle og ligheder mellem center og periferi i samme dialektområde.

Sprogholdningsundersøgelser indtager en særlig position i dansk sociolingvistik, fordi de i de fleste tilfælde udføres i relation til studier af sprogforandring, særligt den udbredte spredning af københavnske træk til andre egne af landet med deraf følgende tab af lokale træk (Kristiansen 2009). Det er ikke usædvanligt, at undersøgelser af sprogforandring, herunder dialektnivellering, fokuserer på forandringernes relation til makrosociale kategorier som alder, køn og socioøkonomisk baggrund (fx Gregersen & Pedersen 1991). Andre undersøgelser fokuserer blikket på mindre enheder, fx praksisfællesskaber (Moore 2006; Quist 2009) eller sociale netværk (Sharma & Dodsworth 2020). Fælles for disse tilgange er, at subjektive faktorer som netop sprogholdninger ikke nødvendigvis inddrages som forklarende faktorer i de observerede forandringer. Faktisk har man siden Labov (1984) i mainstream (nordamerikansk) variationistisk sociolingvistik stort set udelukket subjektive faktorer som del af forklaringen på sprogforandringers udbredelse. Det skyldes i høj grad, at der ikke blev fundet nogen forskelle i de sprogholdninger, der blev målt med henholdsvis direkte og indirekte metoder. Et vigtigt skel både i den socialpsykologiske og sociolingvistiske tilgang til sprogholdningsstudier er netop forskellen mellem eksplicite og implicite sprogholdninger (i dansk tradition ofte omtalt som bevidste og underbevidste sprogholdninger). Det er de implicite sprogholdninger, der har vist sig at hænge sammen med sprogforandringer. Man kan få adgang til implicite sprogholdninger ved brug af indirekte spørgemetoder (som fx verbal guise-testen, som vi også bruger her) (Pharao & Kristiansen 2019). Men fordi Labov (1984) i studiet af igangværende lydudviklinger i Philadelphia fandt, at de implicite holdninger fuldstændig lignede de eksplicite og derved ikke kunne ses at have nogen klar forbindelse til forandringerne i sprogbrugen, blev sprogholdninger betragtet som uvæsentlige for sprogforandringsundersøgelser (se Kristiansen 2010 for yderligere diskussion). Billedet ser imidlertid helt anderledes ud i Danmark, hvor en længere række undersøgelser viser, at implicite (eller underbevidste) sprogholdninger korrelerer med spredningen af københavnske træk og dermed den omsiggribende standardisering. I denne artikel ser vi på implicite sprogholdninger i to egne af Jylland for bedre at kunne forstå de observerede forskelle i sprogbrugen. Vi sammenligner sprogholdninger i

© 2023 Malene Monka, Marie Maegaard & Nicolai Pharao. *Nordlyd* 47.2: 181–192, *Struktur, ideologi og mangfold*, redigeret av Ragni Vik Johnsen, Carola Kleemann, Øystein A. Vangsnes & Maud Westendorp. Publisert ved UiT Noregs arktiske universitet. <http://septentrio.uit.no/index.php/nordlyd> <https://doi.org/10.7557/12.7099>

Dette verket er lisensiert under ein [Creative Commons "Attribution-NonCommercial 4.0 International"](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) lisens.

Nordjylland og Sønderjylland¹, både fordi forandringerne i sprogbrugen har udviklet sig forskelligt i de to regioner, og fordi det er muligt at udføre en sammenligning inden for hver region mellem et lokalt center (hhv. Aalborg og Aabenraa) og en mindre by i periferien (hhv. Hirtshals og Bylderup-Bov). Desuden har de to regioner ret forskellige sociale udviklinger historisk set, og det gør det interessant at undersøge, hvordan disse forhold påvirker unges sproglige ideologier.

2. Standardisering, sprogholdninger og sociolingvistisk forandring i Danmark

En række undersøgelser har påvist overensstemmelse mellem negative, underbevidste holdninger til lokalfarvet sprogbrug og den fremskredne standardisering i Danmark (fx Kristiansen 2001, 2009, 2015; Kristiansen et al. 2002; Maegaard 2001). Fortællingen om det sprogligt standardiserede Danmark er blevet undersøgt og nuanceret i blandt andet *Dialekt i periferien*-projektet (Maegaard et al. 2020) samt i *Salling*-projektet (Hansen 2020). Hansen og kolleger undersøger sprogbrug og sproglige ideologier på Salling-egnen og sporer forandringer i sproglige ideologier, som de kobler til samfundsmæssige forandringer af både lokal og global karakter (Hansen & Goldshtein 2021). Unge på Salling-egnen lader til at være mere positive over for lokal og regional sprogbrug, end mange tidligere studier i Jylland har vist, og det tolker Hansen og Goldshtein som et udtryk for en generel opvurdering af stedet. Den positive opvurdering af stedet ser de som en af flere globaliseringsprocesser, der på den ene side standardiserer og ensretter, men på den anden side kan have effekter i den modsatte retning. Undersøgelser i andre lande peger nemlig på, at globaliseringens overordnede standardiseringseffekter kan følges af modsatrettede strømninger, hvor lokalt tilhørsforhold bliver vigtigt, og hvor man kan observere en styrket tendens til sproglig bevaring eller ligefrem revitalisering (jf. fx Johnstone 2010; Britain 2002).

I projektet *Dialekt i periferien* indgår blandt andet undersøgelser af sprogholdninger blandt unge samt sprogbrug og sprogforandring på tværs af tre generationer i Nordjylland og Sønderjylland (Maegaard et al. 2020). Undersøgelserne, der er foretaget i to mindre byer, Hirtshals i Nordjylland og Bylderup-Bov i Sønderjylland, viser nogle interessante forskelle mellem sprogbrug i de to regioner. I Nordjylland bruger de unge en del regionale, nordjyske træk i deres hverdagssprog, men ingen træk fra den lokale dialekt, vendelbomål. I Sønderjylland er der en del unge, der taler sønderjysk i deres hverdag, andre kodeskifter mellem to varianter – en dialekt nær og en standard nær – og andre taler standardnært (Maegaard & Monka 2020; Monka & Hovmark 2016).

I Periferi-projektet viste sprogholdningsundersøgelsen fra Hirtshals, at lokale, regionale og københavnske sprogprøver vurderes forholdsvis ens, til gengæld nedvurderes pigestemmerne i forhold til drengestemmerne. I Bylderup-Bov indeholdt sprogholdningsundersøgelsen i modsætning til tidligere danske undersøgelser sprogprøver med traditionelle dialekttræk. Resultatet fra Bylderup-Bov er bemærkelsesværdigt i en dansk kontekst, idet de unge overordnet set bedømmer de dialektale sprogprøver mere positivt end de københavnske (Maegaard & Quist 2020).

For at kvalificere disse fund og for at opnå yderligere viden om, hvad de betyder, har vi brugt samme design til at udføre sprogholdningsundersøgelser i to større byer i de samme regioner: Aalborg i Nordjylland og Aabenraa i Sønderjylland. Dette muliggør en sammenligning af sprogholdninger i periferi og center inden for hver region, hvilket kan fortælle os noget om, fx hvor lokale de positive holdninger til sønderjysk dialekt egentlig er, og om de nordjyske sprogholdninger har større regional udbredelse. Resultaterne, der tolkes inden for rammen af *sociolinguistic change* (Androutsopoulos 2016; Coupland 2014, 2016), kan både være med til at give et bud på den lokale sprogbuds fremtid og gøre os klogere på de sprogforandringsprocesser, der allerede har fundet sted.

Sociolinguistic change, eller sociolingvistisk forandring, er forandringsprocesser, som involverer både samfundsmæssige, sproglige og ideologiske forhold. Som Coupland forklarer: 'the core process of change is not language change but language-ideological change, embedded in wider processes of social

¹ Dataindsamlingen i Aabenraa og Aalborg blev finansieret af Ulla og Børge Andersens Fond for Sprogvidenskabelig Forskning. Indsamlingen i Bylderup-Bov og Hirtshals blev finansieret af Velux Fonden.

change' (Coupland 2009: 36). På den måde rekonceptualiserer perspektivet, hvad sprogforandring egentlig er, ved at forstå det som indlejret i social forandring og ved at forbinde forandringen med forandringer i holdninger til og evalueringer af sprog. Det vil for eksempel sige, at når vi kan måle, at bestemte træk vinder frem i sprogbrugen hos både en ældre og en yngre generation, så kan vi ikke automatisk gå ud fra, at trækket "betyder" det samme for begge generationer. På Bornholm har vi fx set, at den københavnske sprogbrug har vundet frem både hos unge mennesker og hos deres forældre, men mens forældrene tilsyneladende ser sprogbrugen som københavnsk, ser de unge den som en helt umarkeret lokal måde at tale på, og de forbinder ikke sprogbrugen med København (jf. Maegaard, Quist & Pharao 2020).

Ekspirimenterne vi redegør for i denne artikel ser alene på reaktioner på forskelle i sprogbrug, men vi undersøger ikke direkte forandring. Vi vil alligevel fortolke resultaterne i et sociolingvistisk forandringsspektiv. Vi ser blandt andet på, hvordan historiske udviklinger har haft betydning for forståelsen af de to regioner, og de lokale steder vi undersøger, og dette kobler vi til de sprogedeologiske processer, som har ledt frem mod de holdninger, vi finder i data.

Nedenfor er der en gennemgang af undersøgelsens data og metoder, herefter følger en gennemgang af de væsentligste resultater. Afslutningsvis diskuteres det, om forskelle mellem sprogholdninger i center og periferi kan bruges til at forudsige noget om den lokale sprogbrugs fremtid.

3. Data og metode

Undersøgelsen følger overordnet set samme model som tidligere danske undersøgelser af underbevidste og bevidste sprogholdninger. Først indsamler man underbevidste sprogholdninger ved at bede informanterne om at vurdere udvalgte sprogpøver i forhold til en række personlighedstræk, uden at de får at vide, at det handler om sprog. Dernæst indsamler man deres bevidste sprogholdninger ved at bede dem om at lave en dialekthitliste, hvor de skal rangordne navnene på forskellige måder at tale på; de enkelte steder indgår navnet på den lokale dialekt eller den regionale måde at tale på altid sammen med københavnsk, rigsdansk og en række andre betegnelser for sprogbrug (se fx Kristiansen 2017). Metoden er afprøvet på tværs af Danmark, mest systematisk i forbindelse med Danmarks Grundforskningsfonds Center for Sociolingvistiske Sprogforandringsstudier. Her vurderede informanterne sprogpøver med regionale sprogræk fra deres eget område, samt moderne københavnske ('københavnske') og konservative københavnske ('rigsdanske') sprogpøver. Resultaterne af undersøgelserne er forbløffende ens på tværs af landet, således nedvurderes den lokale måde at tale på i forhold til både konservativt og moderne københavnsk på alle personlighedstræk (ibid. 167). Moderne københavnsk vurderes overordnet set mest positivt, især i forhold til de personlighedsskalaer, Kristiansen omtaler som dynamik-skalaer (som han knytter til vor tids medieoffentlighed). Konservativt københavnsk klarer sig til gengæld godt på superioritets-skalaerne (der knyttes til uddannelsessystemet) (ibid.: 186). Resultaterne af de bevidste sprogholdninger i dialekthitlisterne er også ensartede på tværs af stederne, alle steder opvurderes den/de lokale betegnelser for måder at tale på efterfulgt af rigsdansk, og københavnsk bliver alle steder vurderet signifikant lavere end den lokale måde at tale på og rigsdansk. Når resultaterne af sprogholdningsundersøgelserne blev sammenlignet med undersøgelser af sprogbrug og -udvikling viser det sig, at sprogdudviklingen alle steder følger resultaterne af de underbevidste sprogholdninger, det er moderne københavnske træk, der vinder frem.

Nærværende undersøgelse fokuserer ikke på forskelle i vurderingen af moderne og konservativ københavnsk. Fokus er i stedet på at undersøge om unge i center og periferi vurderer lokale og regionale sprogpøver ens eller ej. Da undersøgelsen ligger i forlængelse af *Dialekt i periferien*-projektet, repræsenterer sprogpøverne lokale og regionale måder at tale på, som var relevante i Hirtshals og Bylderup-Bov. Disse blev så vurderet i forhold til hinanden og moderne københavnsk, da denne varietet i tidligere studier blev opvurderet af unge lyttere (Kristiansen 2017).

3.1 Sønderjylland

I den sønderjyske landsby Bylderup-Bov viste det etnografiske feltarbejde, at dialekten er en del af de unges hverdag, flere af dem brugte den således som deres umarkerede hverdagsprog (Hovmark & Monka 2016; Monka 2020). Derfor var det interessant at undersøge de unges sprogholdninger til sprogpøver, der

indeholdt klassiske dialekttræk. I sprogholdningsundersøgelsen udnyttede vi det faktum, at nogle af de unge er kodeskifttere, det betød, at vi kunne lave en klassisk *matched guise*-undersøgelse, hvor den samme taler indgår i to forskellige sproglige masker (Lambert et al. 1960).

Sprogprøverne i Bylderup-Bov indeholder således to sprogprøver med de samme to piger og to drenge, der repræsenterer henholdsvis den lokale dialekt og den regionale standard, det de unge selv kalder *sønderjysk* og *fint* eller *rigsdansk*. Selvom der er tale om de samme talere, er sprogprøverne distinkte med hensyn til en række træk. I de lokale sprogprøver benyttes der for eksempel dialektvarianter af det personlige pronomen ([ɛ] for *jeg*), omlyd i *får* og *går* ([fe:] og [gɛ:]) og diftong af langt o i *efter-skole* [ɛɔ̯sɔ:wl] samt kortdifftong af e i *et* ([je:t]).

3.2 Nordjylland

Det etnografisk feltarbejde i Hirtshals viste, at stedets klassiske dialekt, vendelbomål, ikke er en del af de unges sproglige repertoire eller hverdag (Mortensen 2020). Da vi er interesserede i den igangværende sprogforandring, var det ikke relevant at inddrage vendelbomål i sprogholdningsundersøgelsen. For at undersøge de unges underbevidste sproglige orientering og eventuelle fremtidsudsigter for en regional nordjysk varietet var det i stedet interessant at undersøge, hvordan de unge vurderer lokale Hirtshals-stemmer, regionale stemmer fra det nordjyske center Aalborg og moderne københavnske stemmer. De lokale sprogprøver er repræsenteret ved to drenge og to piger fra Hirtshals Skole, de regionale stemmer ved to drenge og to piger fra Aalborg Gymnasium. De lokale og de regionale sprogprøver adskiller sig ved, at der er flere eksempler på nordjyske regionaltræk i de lokale sprogprøver, men alle sprogprøverne har nordjysk intonation og indeholder regionale nordjyske træk (se Pedersen 2016 for en beskrivelse af nordjyske træk). Det mest bemærkelsesværdige i såvel de lokale som de regionale sprogprøver er den udbredte stødløshed i en række ord, der har stød i standarddansk. I sprogprøverne forekommer stødløshed for eksempel i *her* (he:r)², i *af* ("vi skal prøves sådan af")³. Der er heller ingen stød i *fint* og *bestemt*, dvs. manglende stød i ord med stemt plus ustemt konsonant, et dialekttræk der er udbredt i hele det jyske område. Desuden er der ikke stød i *personer*. Bent Jul Nielsen bemærkede den udbredte stødløshed blandt den unge generation i en undersøgelse i Hirtshals i 1980'erne (1984, fodnote 22), og Kristine Køhler Mortensen finder det samme blandt nutidens unge i Hirtshals (2019: 193).

3.3 Operationaliseringen

Selvom der er tale om forskellige sproglige træk i de to regioner, er det muligt at operationalisere forholdene på samme måde i de to regioner. På hver af de fire indsamlingssteder blev der brugt lokale, regionale og moderne københavnske sprogprøver. Da tidligere undersøgelser har vist, at vurderingen af sprogprøver kan påvirkes af talernes køn (Maegaard 2005; Kristiansen 2017), valgte vi at bruge både pige- og drengestemmer. Derved ender vi med tre varieteter repræsenteret ved fire sprogprøver (to piger og to drenge), dvs. 12 sprogprøver hvert sted. De københavnske stemmer var ens alle fire indsamlingssteder, mens de lokale og regionale sprogprøver naturligvis var forskellige mellem de to regioner, men ens inden for hver region. Det var altså de samme sprogprøver, der blev afspillet henholdsvis i Hirtshals og Aalborg og i Bylderup-Bov og Aabenraa. Det er dog vigtigt endnu en gang at understrege, at sprogprøverne fra de to dialektområder er væsensforskellige, i Sønderjylland indgår der klassiske dialekttræk, det gør der ikke i Nordjylland.

Data blev indsamlet i 7., 8. og 9. klasser, så deltagerne var mellem 13 og 16 år gamle. I Hirtshals deltog 102 elever, mens der i Aalborg var 88 deltagere. I Bylderup-Bov var der 88 deltagere, mens der i Aabenraa var 59 deltagere. Indsamlingen foregik ens på de fire skoler. Først blev alle sprogprøverne afspillet, imens eleverne lyttede, dernæst blev de afspillet en efter en i en fastlagt rækkefølge, der var ens

2 Det svarer til, at ordet, ligesom *der*, oprindeligt har været tostavet i området (Olrik 1974).

3 Hvor præpositionen bruges som verbalpartikel (Mortensen 2019: 192). I talesproget i Hirtshals er der ofte også manglende stød ved præpositioner uden efterfølgende objekt, fx "hvor er du fra". Der er tale om et generelt nordjysk træk (Pedersen 2016:125).

på alle indsamlingssteder, imens deltagerne blev bedt om at foretage deres vurdering. For hver sprogprøve blev deltagerne bedt om at vurdere taleren på otte forskellige 5-punkts Likert-skalaer, hvor 1 betød "Ja, meget" og 5 betød "Nej, slet ikke". De 8 skalaer var: *ambitiøs, til at stole på, selvsikker, populær, flink, intelligent, sjov at være sammen med, en irriterende type*. Skalaerne er udvalgt som en kombination af skalaer fra de tre klassiske vurderingsdimensioner: superioritet, attraktivitet og dynamik (jf. Zahn & Hopper 1985) samt med inspiration fra tidligere danske undersøgelser (Kristiansen 2009; Maegaard, Quist & Pharao 2020). Efter udfyldelsen blev skemaerne indsamlet og et nyt uddelt, her blev deltagerne bedt om at angive, hvor de troede, personen på optagelsen var fra, imens sprogprøverne blev afspillet en sidste gang. Disse skemaer blev indsamlet, og et sidste skema blev omdelt, hvor deltagerne blev bedt om at angive baggrundoplysninger om deres alder, køn, bopæl, opvækststed samt forældres beskæftigelse. Da de sidste skemaer blev indsamlet, spurgte feltarbejderne de unge, om de kunne gætte, hvad det handlede om. I Hirtshals, Aalborg og Bylderup-Bov var der ingen af deltagerne, der pegede på, at det kunne handle om sprogbrug, i Aabenraa var der en enkelt deltager, der mente, at det måske var noget med dialekter, men ingen andre tilkendegav, at de havde fået samme idé under udfyldelsen af skemaerne. Herefter fortalte feltarbejderen, hvad undersøgelsen egentlig gik ud på, og initierede en diskussion om sproglige fordomme. Målet med disse diskussioner er at gøre deltagerne opmærksomme på deres egne sproglige fordomme og overveje det problematiske i dem. I denne artikel fokuserer vi på resultaterne af sprogmasketesten, og hvad de fortæller om de unges underbevidste sprogholdninger.

Måleinstrumentet til disse sprogholdningsundersøgelser kan karakteriseres som ordinalskalaer. Derfor benyttede vi os af ordinal logistisk regression til at analysere svarene. Regression er en udbredt metode til statistisk signifikanstestning af sprogholdningsdata, blandt andet fordi den tillader, at man inkorporerer flere faktorer i sin analyse samtidig. Ved at bruge ordinal logistisk regression (frem for den mere udbredte lineære regression) tager vi højde for de antagelser, der er nødvendige i modelleringen af data; nemlig at de ikke er normalfordelte, og at afstanden mellem de enkelte trin på måleskalaen ikke er lige store. Herved undgår vi den øgede risiko for Type I-fejl (at afvise nulhypotesen, selvom den faktisk er sand) samt at få fejlagtige estimater for effekten af prædiktorer i modellen (Lidell & Kruschke 2018). I den forstand bruger vi den mest konservative form for signifikanstestning til denne type data, samtidig med at vi har mulighed for at tage højde for flere faktorer på én gang. Vi benyttede os desuden af muligheden for regression med blandede effekter og inkorporerede den enkelte deltager og de enkelte sprogprøver som potentielt tilfældigt varierende faktorer i regressionsmodellerne. Denne tilgang sikrer, at de effekter, der fremstår som signifikante i den endelige regressionsmodel, ikke skyldes nogle få udvalgte deltagere, eller kun gælder for den ene af de sprogprøver, der repræsenterer en varietet. Det er således igen et valg, der sikrer en mere konservativ analyse af data, uden at man er nødt til at rense for outliers eller lignende. Vi brugte funktionen *clmm* fra pakken *ordinal* (Christensen 2019) i programmet *R* version 4.2.2 (R core Team 2021). For hver skala startede vi med en fuld model med alle baggrundoplysninger og relevante to-leddede interaktioner og fjernede så alle faktorer, der ikke var signifikante, indtil vi endte med den simpleste model for hver skala. De effekter, der viste sig at være signifikante, beskrives i næste afsnit.

4. Resultater

I Tabel 1 og 2 nedenfor præsenteres resultaterne af de statistiske test i Sønderjylland og Nordjylland. Vi har for overskuelighedens skyld opstillet resultaterne i to kolonner for hver region – én for hver mindre by og én for hvert center. I tabellerne medtager vi kun signifikante forskelle (estimer og *p*-værdier fra de statistiske modeller angives i parenteser).

4.1 Sønderjylland

Som det fremgår af Tabel 1 ligner mønstret fra Bylderup-Bov slet ikke det velkendte fra andre sprogholdningsstudier i Danmark. Lokale talere vurderes højere end eller ligesom de københavnske på alle

Sprogholdninger i center og periferi

Skala	Bylderup-Bov (periferi)	Aabenraa (center)
Selvsikker	Lokal + Københavnsk > Regional (estimat 0,92, $p = 0,029$)	Københavnsk > Regional + Lokal (estimat 1,6, $p = 0,001$)
En irriterende type	Københavnsk > Regional + Lokal $\text{♀} > \text{♂}$	Københavnsk ♀ + Lokal ♀ > Regional ♀ (estimat -1,6, $p = 0,009$)
Populær	$\text{♀} > \text{♂}$ Lokal ♀ + Københavnsk ♀ > Regional ♀ (estimat 2,07, $p = 0,004$)	Københavnsk > Regional + Lokal (estimat 1,4, $p = 0,02$)
Flink	Lokal + Regional > Københavnsk (estimat 1,82, $p = 0,003$)	-
Sjov at være sammen med	Lokal > Regional + Københavnsk (estimat 1,97, $p < 0,001$)	-
Til at stole på	Lokal > Regional + Københavnsk (estimat 0,99, $p = 0,004$)	-
Intelligent	$\text{♂} > \text{♀}$ Lokal ♀ > Regional ♀ + Københavnsk ♀ (estimat 1,68, $p = 0,012$)	Københavnsk ♂ > Regional + Lokal ♂ (estimat 0,8, $p = 0,02$)
Ambitiøs	-	Københavnsk ♂ > Regional ♂ + Lokal ♂ (estimat 1,09, $p < 0,001$)

Tabel 1: Resultater for sprogmaskeeksperimentet i Sønderjylland. Med grøn er angivet sønderjysk sprogbrug, med blå regional sønderjysk standard og med rød københavnsk sprogbrug. Et + betyder at de to niveauer i en faktor blev vurderet ens, og et > betyder at det ene niveau havde en højere score end det andet. ♂ betyder dreng, ♀ betyder pige.

skalaer, bortset fra *en irriterende type* hvor de københavnske talere opfattes som signifikant mere irriterende end de lokale og regionale stemmer. De sønderjyske talere vurderes altså positivt, og det mest bemærkelsesværdige er nok, at det både gælder skalaer fra attraktivitetsdimensionen (fx *flink*, *sjov at være sammen med* og *til at stole på*) og en af skalaerne fra superioritetsdimensionen (nemlig *intelligent*-skalaen). Der er altså en positiv opfattelse af de sønderjyske talere, og den er ikke kun begrænset til de værdier, deltagere typisk knytter til lokale former for sprogbrug – nærhed, venlighed, solidaritet mv. – men også til værdier som typisk forbindes til standardsproget – så som intelligens (jf. fx Garrett 2010, kap. 5). Ser man dette resultat i rammen af det større projekt *Dialekt i periferien*, er det dog ikke så overraskende. Det etnografiske feltarbejde kan nemlig hjælpe os med at kvalificere de eksperimentelle fund. I Bylderup-Bov var sønderjysk dialekt et helt legitimt skolesprog, og mange elever brugte dialekt både hjemme, i klassen og til lærerne, dvs. det er bare den måde, de taler på (jf. Monka & Hovmark 2016; Monka 2020). At man overhovedet kan finde et sted, hvor dialekt bruges som hverdagssprog i det ellers så standardiserede Danmark, hænger formentlig sammen med områdets særlige historie. Nutidens Sønderjylland er en grænseregion med en kompleks historie, der har givet andre muligheder for dialektens status og bevarelse end resten af landet. Fra 1864 til 1920 var området under preussisk styre, og det betød, dels at der ikke var nævneværdig indflydelse fra standarddansk i perioden, fordi skolesproget var tysk i det meste af perioden, og dels at dialekten fik tilskrevet symbolsk betydning. Den blev forbundet med området, og det at være derfra (for uddybning se Monka 2020). I Bylderup-Bov er der stadig unge, der reproducerer ideologier om,

at ægte sønderjyder taler sønderjysk, noget tilsvarende er ikke fundet andre steder i landet (Scheuer et al. 2020). Set i lyset af områdets historie er det måske ikke så overraskende, at eleverne i 7.-9. klasse på Bylderup Skole ikke forbinder noget negativt med dialekten. Eller måske er de bare endnu ikke blevet udsat for den standardideologiske påvirkning i samme omfang, som mange andre skoleelever i landet udsættes for på daglig basis. Der er også en kønsmæssig forskel i vurderingerne. Således opfattes pigetalerne som mere irriterende og populære end drengetalerne, og formentlig er de to skalaer forbundne med hinanden på den måde, at *populær* ikke udelukkende anses som en positiv karakteristik, men også som en særlig type som måske opfører sig intrigant eller arrogant (se Maegaard 2007 for en diskussion af denne skala). Der er også en kønseffekt på skalaen *intelligent*, sådan at drengetalere generelt opfattes som mere intelligente end pigetalere.

Anderledes ser det ud for resultaterne fra Aabenraa (se Tabel 1 højre kolonne). De unge i Aabenraa reagerer i al væsentlighed som andre unge danskere (se fx Kristiansen 2017). De nedvurderer lokale og regionale stemmer og vurderer de københavnske stemmer som signifikant mere *selsikre*, *populære*, *intelligente* og *ambitiøse* end de lokale og regionale sprogprøver. Til gengæld vurderes de også som mere *irriterende*, da denne skala ikke indgår i Sprogforandringscentrets design, kan vi ikke sammenligne resultaterne. Der er ingen forskelle i, hvordan stemmerne vurderes på skalaerne *flink*, *sjov at være sammen med* og *til at stole på*. Det er ellers på de skalaer, at lokale stemmer i andre lande ofte opvurderes, men ikke i Danmark hvor de lokale stemmer tværtimod også nedvurderes (Kristiansen 2017:173).

I Aabenraa er der altså intet tegn på den opvurdering af de sønderjyske sprogprøver, som vi så i Bylderup-Bov. Hvis vi tænker resultatet ind i den større samfundsmæssige ramme, så tyder dette på, at de unge fra Bylderup-Bov, når de begynder en ungdomsuddannelse i Aabenraa, vil blive mødt med en fuldstændig lige så stærk standardnorm, som den vi finder andre steder i Danmark. Dermed kan man forestille sig, at den positive værdi, eleverne i Bylderup-Bov forbinder med dialekten, forsvinder, når de kommer videre i uddannelsessystemet, og det har formentlig store konsekvenser for dialektens fremtid. Hvis den enkelte oplever, at det omgivende sprogsamfund nedvurderer lokal sprogbrug, er det ikke oplagt at give den videre til sine børn. I andre danske dialektområder har der siden 1960'erne været en tendens til at forældre undlod at tale dialekt til deres børn, blandt andet for at det skulle gå dem godt i skolen (se fx Monka 2013: 172ff.). Resultaterne fra Aabenraa kunne tyde på at noget tilsvarende er sket med sønderjysk i det lokale center, og at det vil ske i den lokale periferi i næste generation.

4.2 Nordjylland

I Nordjylland supplerede sprogmåskeeksperimentet i Aalborg som nævnt det allerede foretagne eksperiment i Hirtshals. Tabel 2 viser resultaterne. I Hirtshals har sprogbrug tilsyneladende ingen betydning for vurderingerne. Drengene vurderes mere positivt end piger, uanset hvordan de taler, og der er ingen forskelle, der er baseret på sprogbrug. Det eneste sted, hvor man kan sige, at sprogbrug på en lidt bagvendt måde, har betydning, er på skalaerne *selsikker* og *populær*, hvor det kun gælder for de regionalt nordjysk talende, at drenge vurderes højere end piger. Det bemærkelsesværdige ved resultatet fra Hirtshals er altså, at sprogbrugen stort set ingen betydning har for lytternes opfattelser af talerne. Det betyder altså ikke ret meget for de unge i Hirtshals, om dem de lytter til, taler nordjysk eller københavnsk og heller ikke, hvor mange regionale træk der er tale om. Det stemmer overens med de øvrige resultater fra *Dialekt i Periferien*-projektet, hvor de unge konsekvent omtalte nordjysk sprogbrug som "normalt" og "neutralt". De tilkendegav generelt, at de synes, at de selv talte et helt almindeligt dansk, som man ikke kunne sige noget særligt om. Deres lave grad af sproglig bevidsthed kom også til udtryk ved deres begrænsede evner til at stedfæste både den lokale og andre former for sprogbrug korrekt. Overordnet set skelnede de mellem jysk og københavnsk, men det var ikke muligt for mange af dem at afgøre, om en taler var fra Hirtshals, Aalborg eller Aarhus (Maegaard, Quist & Pharao 2020). Der er altså utrolig lidt fokus på sprog blandt de unge fra Hirtshals. Sproglig variation er simpelthen ikke vigtigt for dem, når de vurderer andre. Det er køn til gengæld. De unge i Hirtshals vurderer helt overordnet set drenge mere positivt end piger, og dette mønster finder vi i mere eller mindre grad på syv af de otte skalaer. Det eneste sted, der ikke er forskel, er på skalaen *ambitiøs*. Vi har andetsteds (Maegaard & Quist 2020) spekuleret over, hvad dette resultat kan skyldes, og har peget på, at Hirtshals som sted, med en historie som havne- og fiskeriby, muligvis reproducerer nogle

Sprogholdninger i center og periferi

bestemte kønsspecifikke og patriarkalske værdier (Hansen 2014). Det så Mortensen (2020) også tegn på i sit etnografiske feltarbejde blandt de unge i Hirtshals. Der kan altså være nogle særlige sociokulturelle historiske forhold, som har påvirket kønsideologier i Hirtshals, og som har at gøre med et særligt traditionelt mandsdomineret samfund.

Skala	Hirtshals (periferi)	Aalborg (center)
Selvsikker	Regional♂ > Regional♀ (estimat 0,6, $p = 0,003$)	Regional♂ > Regional♀ (estimate 1,82, $p = 0,005$)
En irriterende type	♀ > ♂	♀ > ♂ (estimat 0,67, $p = 0,001$)
Populær	Regional♂ > Regional♀ (estimat 1,79, $p < 0,001$)	Københavnsk > Lokal + Regional (estimat 0,7, $p = 0,004$)
Flink	♂ > ♀ (estimat 0,81, $p = 0,008$)	
Sjov at være sammen med	♂ > ♀ (estimat 0,87, $p < 0,001$)	♂ > ♀ (estimat -0,55, $p = 0,007$)
Til at stole på	♂ > ♀ (estimat 1,52, $p < 0,001$)	-
Intelligent	♂ > ♀ (estimat 0,79, $p = 0,022$)	-
Ambitiøs	-	-

Tabel 2: Resultater for sprogmasseeksperimentet i Nordjylland. Med grøn er angivet sprogbrug fra Hirtshals, med blå sprogbrug fra Aalborg, og med rød københavnsk sprogbrug.

Resultaterne fra Aalborg ser lidt anderledes ud, men minder på mange måder om mønstret fra Hirtshals. Den mest markante forskel er, at københavnsk sprogbrug i Aalborg opvurderes på *populær*-skalaen. Det er det eneste sted, hvor sproglig variation er afgørende for resultatet. Så vi ser også her, at sprogbrug generelt ikke betyder noget for vurderingerne, mens køn til gengæld har en vis betydning. Også i Aalborg vurderes drenge mere positivt på en række skalaer, men dog ikke så gennemgående som i Hirtshals. Det er svært at afgøre, hvad denne opvurdering af drengetalerne kan skyldes. Den generelle tendens i Sprogforandringscentrets tidligere udførte sprogholdningsstudier er ganske vist, at drengetalere vurderes mere positivt end pigetalere, men her er sproglig variation stadig det vigtigste (se Kristiansen 2017). Vi ville regne med, at hvis opvurderingen af drengetalere havde noget med de specifikke sprogsprøver at gøre, så ville vi finde en forskel mellem københavnsk og resten – for de københavnske sprogsprøver benyttes jo også de tre andre steder, hvor studiet indtil videre er foretaget (Bylderup-Bov, Nexø, Aabenraa), og her ser vi ikke den tilsvarende kønsvurdering. Der er altså noget, der tyder på, at den lave vurdering af pigetalere er reel nok. Men den er vanskelig at forklare, ud fra den viden vi har om de to miljøer.

5 Diskussion og konklusion

Undersøgelsen viser, at resultaterne af sprogholdningsundersøgelser i center og periferi i Sønderjylland og Nordjylland er vidt forskellige. I Nordjylland ligner resultaterne fra periferi og center hinanden. Det mest overraskende er, at det er talerens køn og ikke sprogbrug, der er den vigtigste faktor for vurderingerne; uanset hvilken varietet de taler, vurderes drengestemmerne mere positivt end pigestemmerne. I Sønderjylland derimod er talerens sprogbrug vigtig for vurderingerne, og her er der stor forskel mellem center og periferi. I den sønderjyske periferi vurderes de lokale dialektsprogsprøver højest på alle skalaer undtagen *en irriterende type*, hvor de københavnske stemmer scorer højest; det kan samtidigt ses som en positiv vurdering af de lokale og regionale stemmer som ikke-irriterende. I centret Aabenraa vurderes de

københavnske stemmer også som de mest irriterende typer, men samtidigt vurderes de højest på *selvsikker-*, *populær-*, *intelligent-* og *ambitiøs-*skalaerne. Det sidste ligner resultaterne fra andre danske undersøgelser (Kristiansen 2017). Det er dog værd at bemærke, at de københavnske stemmer ikke opvurderes på skalaerne: *flink*, *sjov at være sammen med* og *til at stole på*, som de gør i resten af landet. Samtidigt er det heller ikke sådan at de lokale og regionale stemmer nedvurderes på skalaerne. Hvordan kan vi forklare de temmelig forskelligartede resultater fra de to regioner, og hvad er de mulige konsekvenser for fremtidens sprogbrug de enkelte steder?

Vores undersøgelse kan ses som et bidrag til undersøgelsen af *sociolingvistisk forandring* (Coupland 2009) i de to regioner. De underbevidste sprogholdninger, vi har konstateret i data, tyder på forskellige bagvedliggende sprogideologiske processer, og nogle af disse skal formentlig forklares ved hjælp af forskellige samfundsmæssige udviklinger.

At køn og ikke sprogbrug tillægges betydning for vurderingerne, kunne i Hirtshals til dels forklares gennem det etnografiske feltarbejde, der pegede på, at kønsideologierne stadig var påvirket af stedets historie som mandsdomineret samfund. I Aalborg kender vi ikke meget til, hvordan de unges livsverden ser ud, men Pedersen (2016) peger på, at fundet af en række nordjyske træk hos tre informanter født i 1950'erne formentlig hænger sammen med byens indvandringsmønstre. Aalborg er således befolket af indvandrede nordjyder og efterkommere af disse. Den forholdsvis sene industrialisering af byen i slutningen af 1800-tallet, hvor størstedelen af arbejdskraften menes at stamme fra det omkringliggende opland, har iflg. Pedersen betydet, at dialektnivelleringen satte ind senere og var langsommere end andre steder i landet (ibid.). Det ville kræve yderligere studier af unge aalborgenseres sprogbrug samt hvilke påvirkninger, de har været udsat for, hvis man vil komme en forklaring på deres manglende sproglige værditilskrivning nærmere. Resultaterne af sprogholdningsundersøgelserne giver imidlertid grundlag for at fremsætte en hypotese om, at nogle af de nordjyske træk vil blive brugt fremadrettet. Det skyldes formentlig ikke bevidst brug for at vise, man er fra Nordjylland. Der er snarere tale om, at sprogbrugeren ikke bemærker de nordjyske træk, fordi det er sådan de fleste taler, og fordi man kan bevæge sig i et forholdsvis stort område – også i Danmarks tredjestørste by – uden at nogen bemærker eller kommenterer ens sprogbrug. Det kræver en nærmere analyse af et større materiale for at afdække, hvilket træk der er tale om, og hvor udbredte de er.

Resultaterne fra Sønderjylland viser positive vurderinger af lokale dialektstemmer i periferien men ikke i centret. I *Dialekter i periferien*-projektet blev de positive holdninger til dialekten blandt andet forklaret med, at dialekten stadig kunne bruges som umarkeret hverdagssprog, og der blev argumenteret for, at det skyldes Sønderjyllands særlige historie og den betydning dialekten havde fået i den forbindelse (Maegaard & Monka 2020). Der er ikke udført etnografisk feltarbejde i Aabenraa, og de indsamlede sprogbrugsdata fra byen mangler stadig at blive analyseret. Men vi ved, at byen har haft sin egen bydialekt (Olsen 1949), og at man i hvert fald indtil årtusindskiftet uproblematisk har kunnet begå sig på oplandets dialekt på byens uddannelsesinstitutioner (Monka & Hovmark 2016). Resultaterne af sprogholdningsundersøgelserne fra Aabenraa peger på, at det formentlig ikke er sådan længere, for det bliver bemærket, hvis man taler dialekt, og det bliver nedvurderet i forhold til københavnske stemmeprøver. Sammenligningen af resultaterne peger således på, at der er sket en forandring i vurderingen af dialektbrug i området. Hansen og Goldshtein ser de positive holdninger til regional og lokal sprogbrug, de fandt på Salling-egnen, som et muligt udtryk for igangværende positiv reevaluering af det lokale sted. Vi mener imidlertid ikke, at de positive underbevidste sprogholdninger til sønderjysk i Bylderup-Bov er tegn på en igangværende forandring hen imod en opvurdering af Sønderjylland som sted, fordi det netop kun er i periferien, at vi finder positive sprogholdninger og ikke i centeret Aabenraa. Monka har argumenteret for, at det hidtil har været den bevidste sammenknytning af sprog og sted, der har været med til at bevare dialekten længere i Sønderjylland end andre steder (2013, 2020). Nærværende studie nuancerer denne fortolkning og tilføjer nye detaljer til forståelsen af standardiseringsprocessen i området. Der er nemlig noget, der tyder på, at opvurderingen af dialekt i Bylderup-Bov er den sidste bastion mod den ellers fremherskende standardideologi, som de unge mennesker vil blive mødt med, så snart de kommer i daglig kontakt med den nærmeste større provinsby. Når man ikke kan tage til den nærmeste storby og tale dialekt, uden at man bliver opfattet negativt eller gjort grin med, betyder det formentlig, at udviklingen går i retning af en yderligere standardisering af talesproget også i periferien i Sønderjylland. Der er altså tale om en

sociolingvistisk forandringsproces, hvor dialektens funktioner og sociale betydninger ændres, hvilket formentlig vil medføre en yderligere standardisering af talesproget i området.

Referencer

- Androutsopoulos, Jannis. 2014. Mediatization and sociolinguistic change: Key concepts, research traditions, open issues. In *Mediatization and Sociolinguistic Change*, Jannis Androutsopoulos (red.). Berlin: DeGruyter. 3–48. <https://doi.org/10.1515/9783110346831.3>
- Britain, David. 2002. Space and Spatial Diffusion. In *The Handbook of Language Variation and Change*, J.K. Chambers, Peter Trudgill og Natalie Schilling-Estes (red.), Blackwell. 603–37. <https://doi.org/10.1111/b.9781405116923.2003.00033.x>
- Christensen, Rune Haubo Bojesen. 2019. *Ordinal – Regression Models for Ordinal Data*. R package version 2019.12.10.
- Coupland, Nicolas. 2009. Dialects, standards and social change. In *Language Attitudes, Standardization and Language Change: Festschrift for Tore Kristiansen*, Marie Maegaard, Frans Gregersen, Pia Quist og Jens Normann Jørgensen (red.), Oslo: Novus. 27–50.
- Coupland, Nikolas. 2014. Sociolinguistic change, vernacularization and broadcast British media. In *Mediatization and Sociolinguistic Change*, Jannis Androutsopoulos (red.). Berlin: DeGruyter. 67–96. <https://doi.org/10.1515/9783110346831.67>
- Coupland, Nikolas. 2016. Five Ms for sociolinguistic change. In *Sociolinguistics: Theoretical Debates*, Nikolas Coupland (red.). Cambridge: Cambridge University Press. 433–454. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107449787.021>
- Garrett, Peter. 2010. *Attitudes to Language* (Key Topics in Sociolinguistics). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gregersen, Frans og Inge Lise Pedersen. 1991. *The Copenhagen Study in Urban Sociolinguistics*. København.
- Hansen, Sune Jon. 2014. *At komme fra "udkanten": Om sted, stedsans og unges uddannelsesstrategier i et socialt rum under forandring – belyst gennem et casestudie af Hirtshals, en havneby på den nordjyske vestkyst*. Upubliceret ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Hansen, Inger Schoonderbeek. 2020. Jow, de taler stadig dialekt! – sallingbomål i Jebjerg 1995–2020. *Ord & Sag* 40: 55–60.
- Hansen, Inger Schoonderbeek og Yonatan Goldshtein. 2021. Popular Geopolitics and the Conceptualization of Linguistic Norm Centres. *Journal of Postcolonial Linguistics* 5. 204–225. <https://iacpl.net/jopol/issues/journal-of-postcolonial-linguistics-52021/> (tilgået 10. maj 2023)
- Johnstone, Barbara. 2010. Indexing the Local. In *Handbook of Language and Globalization*, Nicolas Coupland (red.). Wiley-Blackwell, Chichester. 386–405. <https://doi.org/10.1002/9781444324068.ch17>
- Kristiansen, Tore. 2001. Two Standards: One for the Media and One for School. *Language Awareness*. 10(1): 9–24. <https://doi.org/10.1080/09658410108667022>
- Kristiansen, Tore. 2009. The macro-level social meaning of late-modern Danish accents. *Acta Linguistica Hafniensia* 41: 167–92. <https://doi.org/10.1080/03740460903364219>
- Kristiansen, Tore. 2010. Attitudes, ideology and awareness. In *The SAGE Handbook of Sociolinguistics*, Ruth Wodak, Barbara Johnstone og Peter Kerswill (red.). SAGE Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC. 265–278. <https://doi.org/10.4135/9781446200957.n20>
- Kristiansen, Tore. 2015. Sprogholdninger blandt unge på Bornholm. *Danske Talesprog* 15. 209–233.
- Kristiansen, Tore. 2017. Kvantitative studier i køn- og aksang-ideologi hos unge danskere. *Danske Talesprog* 17: 161–90.
- Kristiansen, Tore, Tina Bruun og Merete Havgaard. 2002. Sprogholdninger hos unge i Nakskov. *Danske Talesprog* 3. 17–70.

- Labov, William. 1984. Field methods of the Project on Linguistic Change and Variation. In *Language in Use* J. Baugh og J. Sherzer (red.). Englewood Cliffs: Prentice Hall. 28–53.
- Lambert, W.E., R.C. Hodgson, R.C. Gardner og S. Fillenbaum. 1960. Evaluational reactions to spoken lanugauges. *Journal of abnormal and Social Psychology*. 44–51. <https://doi.org/10.1037/h0044430>
- Liddell, Torrin M. og John K. Kruschke. 2018. Analyzing ordinal data with metric models: What could possibly go wrong?, *Journal of Experimental Social Psychology*, 79: 328–348. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2018.08.009>
- Maegaard, Marie og Malene Monka. 2020. Pattern of Dialect Use: Language Standardization at Different Rates. In *Standardization as Sociolinguistic Change a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas*, Marie Maegaard, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.), Routledge, New York/London. 27–46. <https://doi.org/10.4324/9780429467486-2>
- Maegaard, Marie. 2001. Jeg er da stolt af at jeg er sønderjyde – altså sådan forholdsvis – Om sprogbrug og sprogholdninger hos sønderjyske unge. *Danske Talesprog* 2: 77–166.
- Maegaard, Marie. 2005. Language attitudes, norm and gender: A presentation of the method and results from a language attitude study. *Acta Linguistica Hafniensia* 37. 55–80. <https://doi.org/10.1080/03740463.2005.10416083>
- Maegaard, Marie. 2007. Udtalevariation og –forandring i københavnsk – en etnografisk undersøgelse af sprogbrug, sociale kategorier og social praksis blandt unge på en københavnsk folkeskole. *Danske Talesprog* 8.
- Maegaard, Marie, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.). 2020. *Standardization as Sociolinguistic Change a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas*, Routledge, New York/London. <https://doi.org/10.4324/9780429467486>
- Maegaard, Marie, Pia Quist, Nicolai Pharao. 2020. Genkendelse, sprogholdninger og standardisering: Nye fund i Bylderup, Hirtshals og Nexø. *Danske Talesprog* 20: 143–174.
- Maegaard, Marie og Pia Quist. 2020 Perception, Recognition, and Indexicality: Experimental Investigations of Variation in Northern Jutland, Southern Jutland, and on Bornholm. In *Standardization as Sociolinguistic Change – a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas*, Marie Maegaard, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.), Routledge, New York/London. 145–168.
- Monka, Malene. 2020. Southern Jutland: Language Ideology as a Means to Slow Down Standardization. In *Standardization as Sociolinguistic Change – a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas*, Marie Maegaard, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.), Routledge, New York/London. 70–118. <https://doi.org/10.4324/9780429467486-3>
- Monka, Malene. 2013. Sted og sprogforandring – en undersøgelse af sprogforandring i virkelig tid hos mobile og bofaste informanter fra Odder, Vinderup og Tinglev. *Danske Talesprog* 13: 1–336. <https://doi.org/10.7146/nys.v1i49.22905>
- Monka, Malene og Henrik Hovmark. 2016. Sprogbrug blandt unge i Bylderup anno 2015. *Danske Talesprog* 16: 73–114.
- Moore, Emma. 2006. ‘You tell all the stories’: Using narrative to explore hierarchy within a Community of Practice. *Journal of Sociolinguistics* 10 (5): 611–640. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2006.00298.x>
- Mortensen, Kristine Køhler. 2019. At tale lokalt normalt i Hirtshals. Sprogideologier blandt tre generationer i Nordjylland. *Danske Talesprog* 19: 182–214.
- Mortensen Kristine Køhler. 2020. Northern Jutland: Local Positioning and Global Orientation In *Standardization as Sociolinguistic Change – a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas* Marie Maegaard, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.), Routledge, New York/London. 80–113. <https://doi.org/10.4324/9780429467486-4>
- Nielsen, Bent Jul. 1984. *Bidrag til vendelbomålets fonologi. Del I. Dialekten i Tornby*, Akademisk Forlag, København.
- Olrik, Britta. 1974. Adverbierne “her” og “der” i dobbelt belysning. *Dialektstudier* 3: 169–249.

Sprogholdninger i center og periferi

- Olsen, Karen Marie. 1949. Synchronisk beskrivelse af Aabenraa Bymaal. *Danske Folkemål* 16. 5–66.
- Pedersen, Inge Lise. 2016. Talesproget i Ålborg hvordan lyder det egentlig? Er det nordjysk, eller bare jysk. *Danske Talesprog* 16: 115–136.
- Pharao, Nicolai og Tore Kristiansen. 2019. Reflections on the relation between direct/indirect methods and explicit/implicit attitudes. *Linguistics Vanguard* 5. 1–7. <https://doi.org/10.1515/lingvan-2018-0010>
- Quist, Pia. 2009. Multietnolekt – del af stilistiske praksisser i storbyen. *NyS, Nydanske Sprogstudier* 37: 10–33.
- R Core Team. 2021. *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna: Foundation for Statistical Computing. www.R-project.org.
- Scheuer, Jann, Anne Larsen, Marie Maegaard, Malene Monka og Kristine Køhler Mortensen. 2020. Language Ideologies: A Key to Understanding Language Standardization. In *Standardization as Sociolinguistic Change – a Transversal Study of Three Traditional Dialect Areas* Marie Maegaard, Malene Monka, Kristine Køhler Mortensen og Andreas Candefors Stæhr (red.), Routledge, New York/London. 190–219. <https://doi.org/10.4324/9780429467486-8>
- Sharma, Devyani og Robin Dodsworth. 2020. Language variation and social networks. *Annual Review of Linguistics*. 341–361. <https://doi.org/10.1146/annurev-linguistics-011619-030524>
- Zahn, Christopher J. og Robert Hopper. 1985. Measuring Language Attitudes: The Speech Evaluation Instrument. *Journal of Language and Social Psychology* 4(2): 113–123. <https://doi.org/10.1177/0261927X8500400203>